

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

МІЖНАРОДНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ

**«ВСТУП УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА ГРУЗІЇ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»**

**Збірник матеріалів Міжнародного круглого столу
(м. Одеса, 5 березня 2024)**

2024

УДК 341.174 (477+478+479.22)(049.2)

Друкується за наказом виконуючого обов'язки ректора Національного університету «Одеська юридична академія» М. Р. Аракеляна (наказ № 503-44 від 04 березня 2024 року).

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», доктор юридичних наук, професор.

Фасій Богдан Володимирович – декан факультету судового та міжнародного права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук, доцент.

Дронов Владислав Юрійович – доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук.

Гриб Анна Миколаївна – доцентка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидатка юридичних наук.

Жакун Маргарита Юріївна – аспірантка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, місто Одеса, 65009, Фонтанська дорога, 23.

Тел. +38 (048) 719 86 85

Вступ України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу: сучасні виклики. *Міжнародний круглий стіл. 05 березня 2024 року, м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. 130 с.*

© НУ «Одеська юридична академія»

Акіменко Юлія

Приєднання України до процесу уніфікації актів міжнародного приватного права ЄС.....60

Белогубова Оксана

Зовнішньополітичне співробітництво України як кандидата на вступ у ЄС та Frontex.....64

Владишевська Вікторія

Проблеми вступу України до Європейського Союзу: економічні виклики.....67

Цибульська Ольга

Щодо питання діджиталізації адвокатської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції.....69

Чурилова Тетяна, Голоха Аріна

До питання правової регламентації екоциду на міжнародному рівні.....73

Гребенюк Дмитро

Інституційний механізм ЄС в процесі регулювання міграційної кризи.....77

Димов Кирило, Грушко Мальвіна

До питання реформування національних законодавств України та Республіки Молдова у сфері міграції в контексті європейської інтеграції.....81

Чернявський Марк

Інтеграція України та східних сусідів у Європейський Союз як запорука миру та стабільності держав.....85

Марченко Дмитро

Нові виклики та перспективи вступу України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу.....88

Жакун Маргарита

Вплив євроінтеграційних процесів на динаміку воєнної дипломатії України: аналіз, перспективи та виклики.....91

Левченко Ігор

Становлення міжнародно-правового співробітництва в питаннях реадмісії в Європейському Союзі: від виникнення ідеї до документального оформлення.....95

Бугаєць Альона

Договори в системі джерел права Європейського Союзу.....99

Редченко Ярослав

Проблематика правового регулювання ринків цифрових валют в Європейському Союзі.....102

Фасій Анастасія

Право на психічне здоров'я: щодо визначення поняття відповідно до міжнародно-правового регулювання.....106

БУГАЄЦЬ АЛЬОНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»
аспірантка кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції*

ДОГОВОРИ В СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Новітня навчальна література визначає [3, с. 40–41] норми двох міжнародних договорів, а саме таких, що утворюють правову основу для функціонування ЄС (тобто Маастріхтського договору 1992 р., з його подальшим корегуванням, – як Договору про Європейський Союз, та Римського договору 1957 р., також у подальшому зміненого та доповненого, про заснування Європейського економічного співтовариства, – як договору про *функціонування* Європейського Союзу), як основні джерела права ЄС. Поряд із цими двома договорами до *основного права* ЄС автори із числа договорів відносять, по-перше, міжнародні угоди, які укладені під час імплементації положень установчих документів, а по-друге – міжнародні угоди, які укладені компетентними структурами ЄС з іншими суб'єктами міжнародного права (2). У переліку *допоміжних джерел права*, стисло наданому авторами, будь-які договори (чи угоди) не містяться [3, с. 41].

Паралельно із цим автори оперують розподілом права ЄС на первинне й вторинне. До *первинного* права ЄС віднесено, крім вищезазначених Римського та Маастріхтського договорів, як установчих (тобто, слід припустити, це *основне первинне право* ЄС), категорію *додаткового первинного права*, яку складають, по-перше, ревізійні договори (якими до установчих договорів внесено зміни та доповнення), а по-друге – договори про приєднання (на підставі яких ЄС одержує розширення за рахунок нових держав-членів [3, с. 43].

Наданий авторами перелік актів *вторинного права* ЄС будь-яких договорів (чи угод) не містить (як і у випадку з допоміжними джерелами права ЄС).

Таким чином, за вищенаведеною позицією, в системі права ЄС договори (включаючи угоди) віднесено до основного права ЄС, причому договори функціонують як установчі акти, а угоди складають окрему категорію основного права ЄС. Паралельно із тим установчі договори тлумачаться як основне первинне право ЄС, договори, які виконують допоміжну функцію до установчих договорів, – як додаткове первинне право.

Незважаючи на деяку складність сприйняття, така класифікація все ж, з нашого погляду, відрізняється певною чіткістю. Водночас класифікація джерел права ЄС, що наведена у статті З. Атаманчук та З. Макогін [1, с. 135] (ця класифікація не має самостійного характеру, а містить інформацію про розподіл актів ЄС за групами, який вже здійснений іншими авторами), стосовно саме

договорів ЄС не передбачає (в жодній із чотирьох позицій, позначених авторами статті) чіткого розподілу договорів.

М. Голинська включає [2, с. 239] два договори, позначені вище як установчі, до складу позиції «Договори ЄС», констатує, що така позиція включає й інші договори (не пояснюючи, які саме). Іншими двома позиціями у дослідниці фігурують «пов'язані договори між державами-членами» та «міжнародні договори»; зміст кожної із цих двох позицій також не коментується.

І. Лубко констатує наявність «двох груп міжнародних угод, які мають різний вплив на правопорядок Євросоюзу», а саме угод, які укладаються від імені ЄС, та угод, що укладаються державами-членами з іншими суб'єктами міжнародного права [4, с. 189]. Характер складових цих двох груп (вже як договори) у подальшому коментується дослідницею [4, с. 190–191], але без уточнень, які надали б можливість узгодити ці позиції з наведеними вище класифікаціями.

А. Хрідочкін розрізняє «міжнародно-правові акти, які укладаються в межах Європейського Союзу та Європейських Співтовариств на основі установчих договорів» (стосовно цих актів дослідником стверджується, що вони, незважаючи на їхню схожість з міжнародними договорами, мають розглядатися як внутрішні нормативно-правові акти) та міжнародні договори з третіми державами (державами, які не є членами Європейського Союзу) і міжнародними організаціями; окрему категорію складають «інші міжнародні договори Європейського Союзу, що виходять за межі його установчих договорів, що регулюються відповідними міжнародними конвенціями», тобто «маються на увазі ті договори, які підпадають під дію міжнародного права» [5, с. 94]. Отже, детальна класифікація у цьому випадку також не простежується.

Враховуючи вищезазначене, можливо констатувати складність вичерпної класифікації договорів (угод) у системі джерел права ЄС, що потребує подальших досліджень. За підсумками аналізу наявної класифікації слід визнати задовільним віднесення Римського та Маастрихтського договорів як установчих одночасно до основного права ЄС та до основного первинного права ЄС. Пов'язані з ними договори (так звані ревізійні договори та договори про приєднання до ЄС) слід класифікувати як джерела до додаткового первинного права ЄС, вичерпна ж класифікація ж інших актів договірної характеру, як функціонують у системі права ЄС, має бути виконана під час подальших досліджень.

Література

1. Атаманчук З.А., Макогін З.Я. Міжнародні договори в системі джерел права Європейського Союзу // SWordJournal. 2022. № 16. Ч. 2. С. 133–139.

2. Голинська М.І. Джерела права ЄС // Вісник ЛТЕУ. Сер.: Юрид. науки. 2018. № 6. С. 239–245.

3. Задорожна С.М., Кирилюк Н.В., Маник А.З. Право ЄС: устрій та правопорядок / За заг. ред. С.М. Задорожної. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2021. 232 с.

4. Лубко І.М. Міжнародне право і право Європейського Союзу: співвідношення та взаємодія // С. 186–194.

5. Хрідочкин А.В. Юридична природа права Європейського Союзу та його місце у системі міжнародного права // Правова система: теорія і практика. 2022. № 4. Ч. 3. С. 91–96.